

SZÁSZVÁR VÁR

Megbízó MNV ZRt

Megbízó képviselője Kiss Gábor
Csepregi István

Engedélyező hatóság Baranya Megyei Kormányhivatal

Régészeti felügyelők Szajcsán Éva
Kohári Gabriella
dr. Pozsárkó Csaba

Műemlék-felügyelők Czepléldy Leóvárdy Henriette
Goldfinger Zita
dr. Szigetvári Krisztián
Rómer Károly

Projektmanagement Bendi Lajos

Műszaki ellenőr Szilágyi Mária (Spányi és Jakab Kft)

Kivitelező Pécsi Építő és Tatarozó ZRt

Felölős műszaki vezető Wéber Árpád

Építésvezető Krimer Gyula

Építész tervezők Albert János – 225D Építéshiroda Kft
Mersits Ildikó – Mersits Bt
Dr. Szabó Éva – Szenga Bt

Régészeti kutatás 2010-ig
Dr. Gerőné Dr. Sándor Mária
Dr. Gerő György
2013-tól
Buzás Gergely

Műemléki konzulens Schőner Lászlóné

Statika Dr. Metzinger Ferenc
Legeza László

Épületgépészet Bernula Gábor
Mészáros József

Külső közmű Méhes Zsolt

Szívárgóhálózat tervezés Schubert József

Épületvillamosság Gerber Gábor

Felvonó Hlatky Endre

Tűzvédelem Lipinka Zsolt

Faanyagvédelem Dr. Bakó Tibor PhD

Akadálymentesítés Dr. Laki Tamás PhD

Kőrestaurátor Osgyáni Vilmos

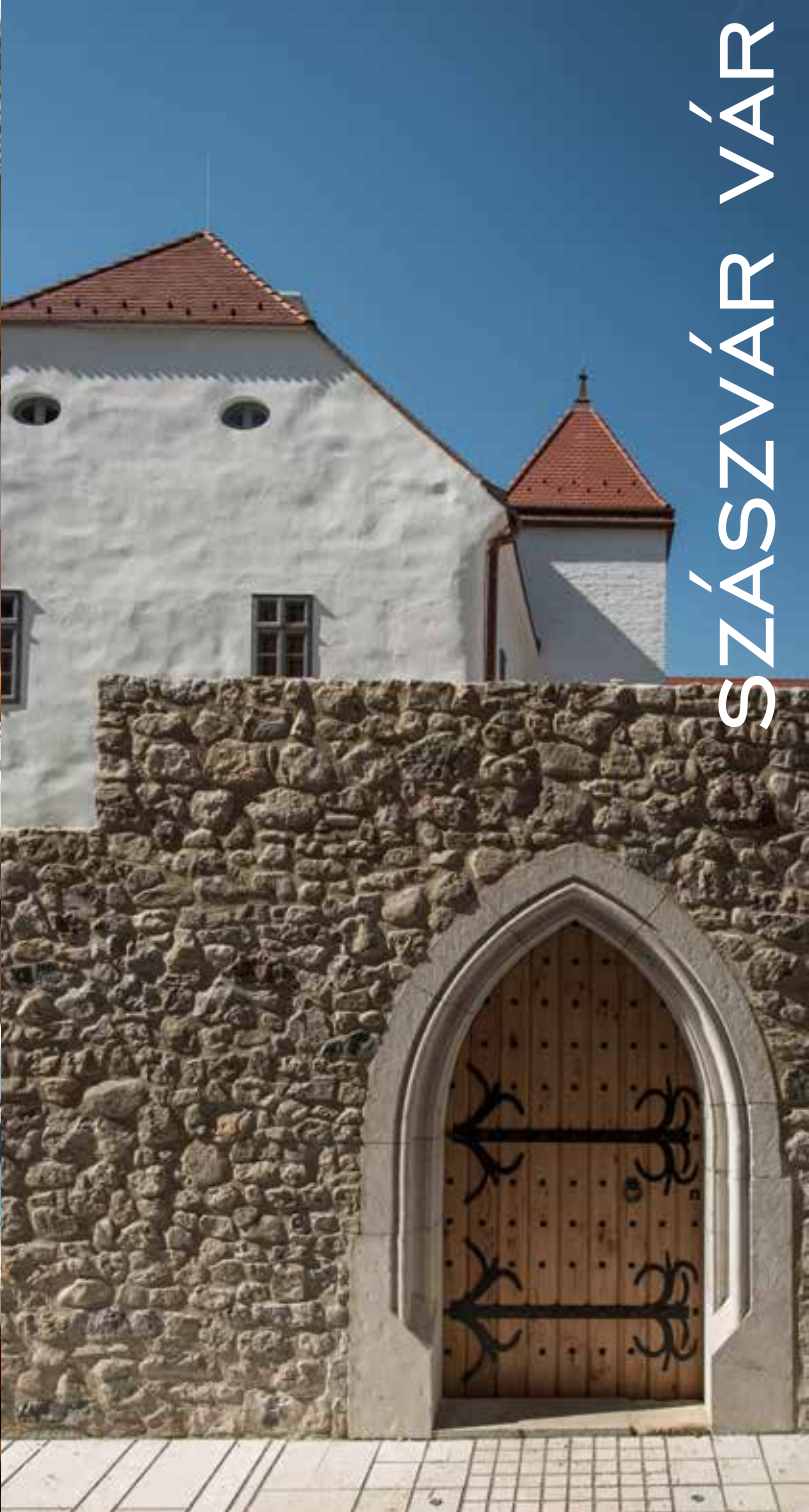
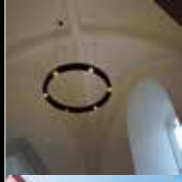
Kályharestaurátor Soós László
Szabényi Judit

Festőrestaurátor Mauks Zoltán
Mauksné Ditttrich Csilla

Szigetelési szakértő Dr. Perényi László Mihály
Kövesi László

Belsőépítészet Virágos Gábor
Lukács Zsófia

Fotó Eklics Diána
Halász Tímea
Kis Csaba Gergely

TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS

1374-ben épült a mai nyugati palotaszárny 3 szintes épülettömegként. A nyugati oldalon félköríves záródású kőkeretes ajtón lehetett pár lépcsőn át feljutni az első szintre, ami a mai pinceszint. Ez a szint három osztatú, harántfalas, dongaboltozatos helyiségekből állt, északra, délre és keletre a falazatban még ma is megtalálható ablaknyílásokkal rendelkezett. A 2. szintre a nyugati oldalon kőkerítéssel körbevett udvarról vezetett külső, téglábóloltóval gyámoltított lépcső. Ennek a bejáratnak az ajtó szárkő-maradványa ma is megtalálható. A 2. szint két osztatú volt, az északi nagyobb terem alkalmas volt reprezentatív vendégfogadásra is. A 2. szint felett falfödém lehetett. Belső lépcsőn keresztül vitt az út a 3. szintre, amely szintén két osztatú, harántfalloal elválasztott tér volt.

1380-ban az épület hosszoldala mentén, keletre egy közel négyzet alakú udvart kerítették le kőfallal.

Az 1387-es évben folytatódott a nyugati palotaszárny körbekerítése külső kőkerítés-fallal, úgy, hogy a korábbi pincegádor ajtót elfalazták. A nyugati toronyban, a korábbi lépcsőház helyére egy kápolnát építettek be, délre néző erkélyszentéllyel.

Egy újabb kerítésfállal bővült az építmény délen, s a 2. kerítésfal között komoly, megerősített kaputornyot is kapott. Ez szükségessé tette a belső udvar felőli megközelítést, így az épület keleti hossz-homlokzatán egy középkori csigalépcsős lépcsőház épült farkasveremmel, előlépcsővel, felvonóhíddal. Ide datálódik a nyugati palotaszárny délkeleti sarkában megépült, homlokzaton kívüli melléképítmény is.

Az 1400-as években a 2. várfal közé megépült a 2013-ban feltárt konyhaépület. A békeidők lehetővé tették egy újabb épületszárnyval való bővítést, így 1419-ben elkészül a nyugati palotaszárnyhoz csatlakozó északi palotaszárny. Északi fala az 1380-as kerítésfalra épült, déli homlokzatán 6 db, kövekkel burkolt támpillér tartja a szegmensívű árkádsort. Valószínűsíthető, hogy ez az épület emeletes volt, és az emeleti szárny az árkádsor déli síkjában húzott téglafallal záródhatott. Az emeleti részre a 2013-as ásatásoknál megtalált lépcsőtömb szerint az udvar felől, külső lépcsővel lehetett feljutni, az utolsó, délkeleti szegmensnél.

Az 1439-ben épült keleti, külső kerítés csatlakozott a korábbi kerítésfalakhoz, és ez közel 40 évig meghatározta a külső négyszögletes megjelenést a kaputoronnyal. Az így kialakult szászvári udvarház az 1480-as években északra terjeszkedett és a ma is meglévő 2 kőbástyás északi várfal komoly falvastagságával védelmet nyújtott az építményrendszernek.

1496-ban ezt a külső várfalerősítést folytatták, ekkor keletről és délről 3 kőbástyás várudvar szegélyezi a korábbi építmény együttest.

A XVI. században, a török uralom idején körben újabb várfalak épülnek, így létrejöhethetett egy szimmetrikusnak mondható külső várfalrendszer 8 kőbástyával.

A XVII. század lehetőséget ad a legkorábbi épületrész udvarában újabb bővítésekre, délen 2 különálló épület, míg keleten a konyhához egy hosszú csatlakozik. Így a szászvári udvarház fénykorában U alakú, zárt, többszintes építmény volt, a nyitott végén a kaputoronyból lakótoronnyá bővített centrális építménnyel. Az épületegyüttest igen gondos kőfaragómunkával emelték. Ezt számos, az ásatások során előkerült faragott kő is bizonyítja. Buzás Gergely régész, kutató leírása szerint: *„nemcsak az ajtó és ablakkeretek, hanem a nyílások belső fölkéi is faragott kő keretézést kaptak, ami igen szokatlan megoldás. Az ablakkeretek – melyek közül egy földszint keresztosztós és egy emeleti kétosztatú in situ fennmaradt – két homorlattal és közéjük mélyített horonnyal vannak profilálva. Jellegzetességük, hogy a profil lábazat nélkül metsződik rá a rézsús könyöklőre. A keretek belső oldalán az osztókra is árforduló falc fut végig. Ez és a sarokvas-nyomok is azt igazolják, hogy az osztók közti nyílások táblái fatok nélkül, közvetlenül a kőkeretbe illeszkedtek. Ezek a jellegzetességek a keresztosztós ablakok első generációira jellemzőek. Különösen a profilmegállítás formája: a lábazat hiánya és a rézsús könyöklő jellemzően korai forma, Közép-Európában a XIV. század közepén megjelenő keresztosztós ablaktípus első generációira jellemző: a szászváriakkal profíllban is teljesen megegyező példákön figyelhető meg IV. Károly prágai Hradcsinbeli és karlsteini építkezésein, majd egyszerűbb profíllal az 1360-70-es években épült zólyomi és véglesi várakon. Szintén a nem sokkal a XIV. század közepe utáni keltezés felé mutat a pincegádor ajtaja, amelynek pontos párhuzamát ismerjük a visegrádi királyi palota 1350-as évekre keltezhető nyugati palotaszárnyából.”*

A barokk kor több átalakítást végez az épületen. A középkori falazott tömeg megmarad, de barokk tetőt kap a nyugati palotaszárny. A belső szerkezetbe a földémszinten erősen belenyúlnak, megszüntetik a pince dongaboltozatait, és félkörnél alacsonyabb ívű keresztboltozatokat építenek a belső, hosszirányban kialakított hevederívekre. A földszint és az emelet 2-2 egységes alaprajzát 6-6 helyiséggé alakítják, belső hosszfőfal, ill. keresztirányú főfal építésével. A földszint is téglábóloltózatot kap. A kötőgerendás barokk fedélszék alatt csapos gerendafödém készül. Új nyílászárók kerülnek a régiek helyére, melyek közül in situ többet is megtaláltunk a földszinten.

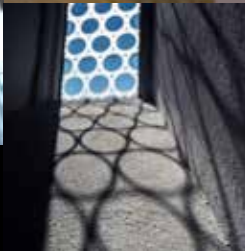
1680-ban az északi és keleti épületszárny, valamint a kaputorony robbantás következtében szinte földig rombolódik, a várfalak illetve kerítésfalak nagy része is megszűnik. A nyugati palotaszárny eredeti tömege megmarad, és a XVIII. századtól plébániaházként tovább szolgálja a tőle délre felépített új barokk templomot. Az északi külső és belső várfal maradványaira az északkeleti kőbástyát magába foglalóan többhelyiséges gazdasági épületet építenek, pajtával és színnel. Ennek padlószintje a középkori udvarhoz képest 1,50 méterrel magasabbra kerül, a feltöltések a nyugati palotaszárnyal is azt eredményezik, hogy a korábbi első szintből pinceszint lesz. A külső várarok bejárat felőli síkja a középkori udvarszinthez képest 90 cm-rel kerül magasabbra, s ma az aszfaltozott út mutatja helyét. A plébániaház és a templom közvetlenebb kapcsolatát egy új kapu nyitása biztosítja, a kaputorony síkjában futó kerítésfalon, szemben a farkasvermes bejáratnál.

NYUGATI PALOTASZÁRNY

NYUGATI PALOTASZÁRNY

NYUGATI PALOTASZÁRNY

ÉSZAKI PALOTASZÁRNY

ÉSZAKI PALOTASZÁRNY

KAPUTORONY

KAPUTORONY

VÁRTERÜLET -
GAZDASÁGI ÉPÜLET

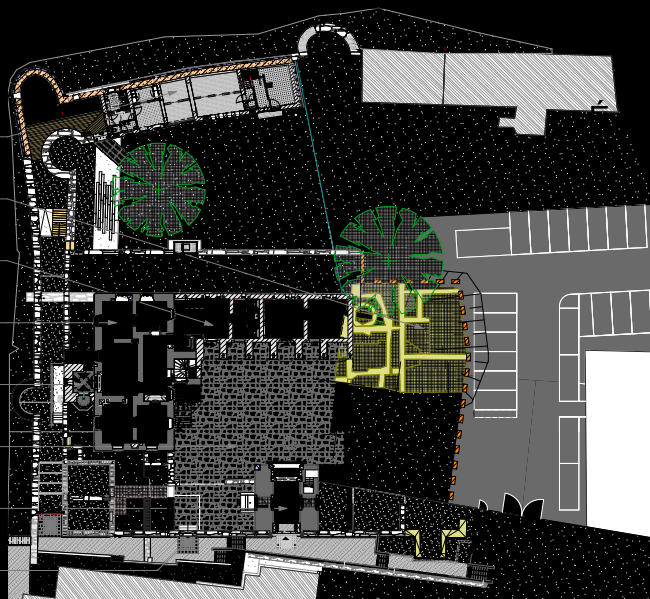
GAZDASÁGI ÉPÜLET

VÁRTERÜLET

ÁTNÉZETI RAJZ

- GAZDASÁGI ÉPÜLET
- KELETI PALOTASZÁRNY - ROMTERÜLET
- ÉSZAKI PALOTASZÁRNY
- NYUGATI PALOTASZÁRNY
- KÁPOLNA - SZENTÉLY
- VÁRUDVAR
- KAPUTORONY
- BEJÁRAT

ELMÉLETI REKONSTRUKCIÓ

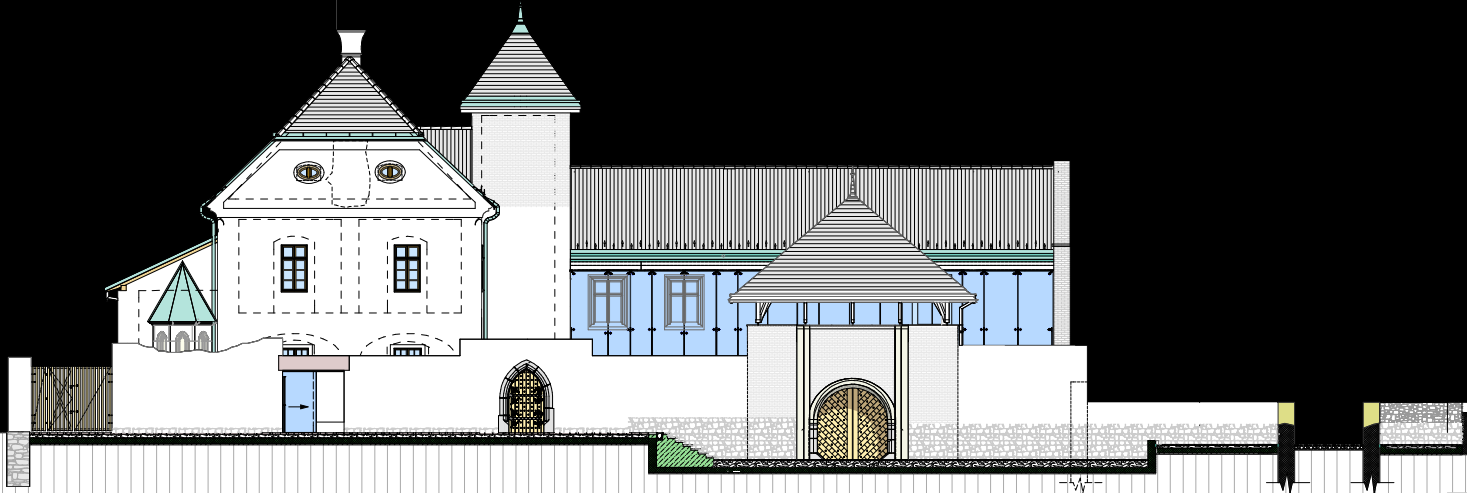

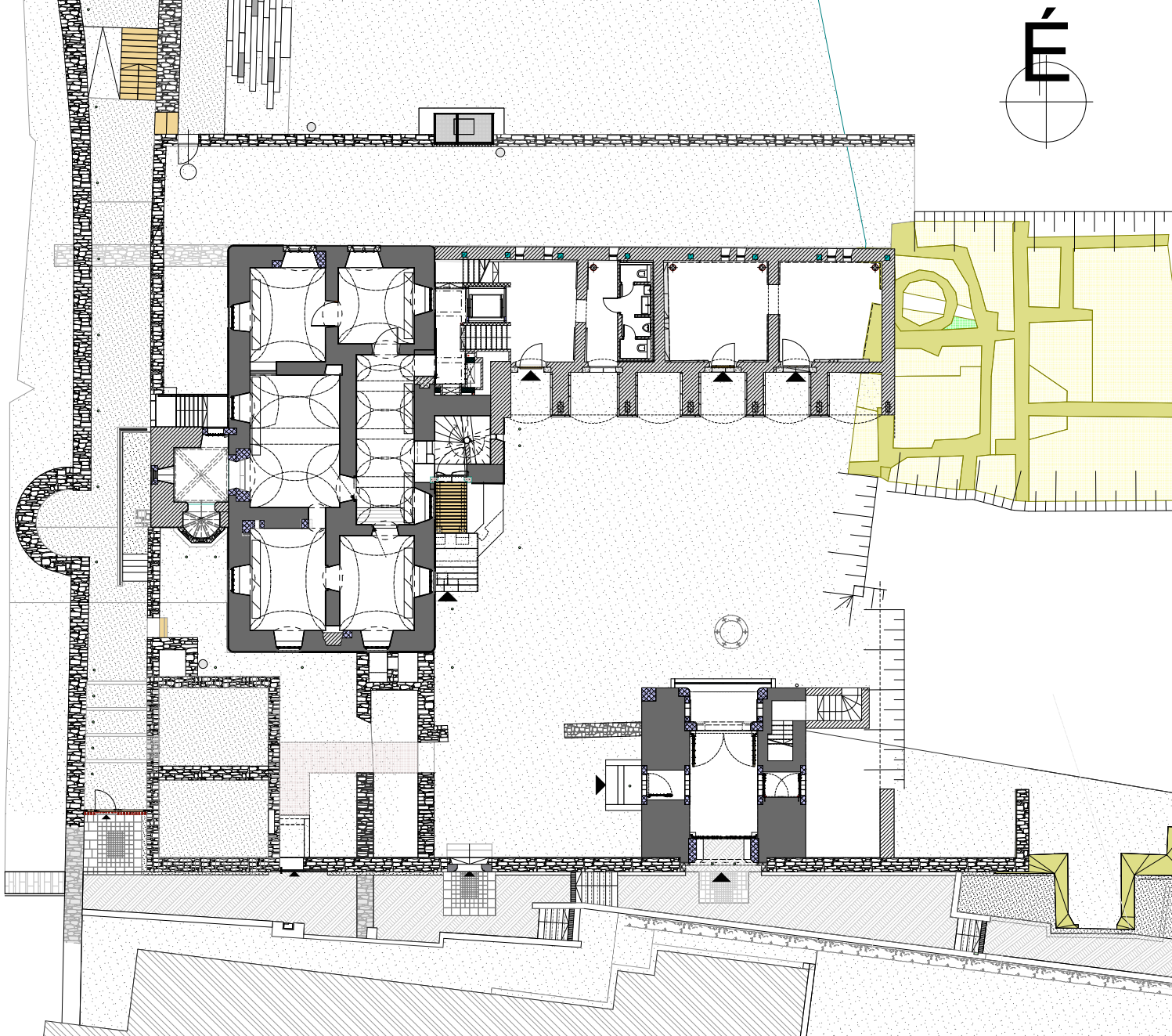
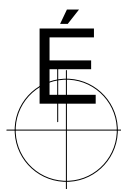
PÁZIGIK
INFORMATIKA ÉS ÉPT.

NYUGATI PALOTASZÁRNY METSZET ÉS ÉSZAKI
PALOTASZÁRNY HOMLOKZAT

DÉLI VÁRFAL ÉS PALOTASZÁRNYAK

VEZÉRSZINTI ALAPRAJZ